

20 JAAR 'VALLEN'

VALLEN

ANNE
PROVOOST

HOUTEKIET

ANNE PROVOOST

Vallen

Houtekiet
Antwerpen/Utrecht

‘Wat is een Turk in een vuilnisbak?’ was het eerste wat Alex me vroeg toen ze bij me kwamen. Ik wist dat er helemaal geen antwoord verwacht werd. Hij moest zo hard lachen dat het een tijdje duurde voor hij de rest van zijn mop verteld kreeg: ‘Een egoïst, want er is plaats voor meer Turken.’ Ik glimlachte omdat ik het grappig vond en omdat ik hun pret niet wilde bederven. Benoît brulde, waarna hij zichzelf ogenblikkelijk verontschuldigde en met een zakdoek zijn mond droogveegde. ‘Sorry,’ zei hij een paar keer hikkend. Hun gezichten waren rood en hun ogen waterig. Half op elkaar leunend gingen ze in het gras zitten.

‘Niet in de zon, niet in de zon,’ zei Alex als een hond om zich heen draaiend om een goede plek in het gras te vinden, ‘anders worden we nog *bruin!*’ Ze gingen zitten in de schaduw van de lage struiken. Ze zeiden een tijdje niets maar begonnen al te lachen als ze elkaar nog maar aankeken, een verschijnsel dat ik vooral van meisjes kende.

‘Nou,’ zei Alex. En dan opnieuw: ‘Nou.’ Ze schoven heen en weer tot zelfs hun schoenen zich in de schaduwplek bevonden.

‘We kwamen eigenlijk zeggen dat er vanavond een betoging is,’ zei Alex uiteindelijk. Bij het woord ‘betoging’ werden ze allebei ernstig, dooernstig eigenlijk; ik schrok ervan.

‘Waarvoor?’ vroeg ik.

‘Tegen de pastorie.’ Benoît begon met zijn lange vingers gras-halmen uit de grond te trekken. Ze waren taai en droog, en hij legde ze naast elkaar in zijn hand.

‘Wat vind je er eigenlijk van, Lucas? Vind je het een goed idee dat de asielzoekers daar komen?’ De methode was al eerder toegepast. Ze stelden mij een vraag en lieten me vervolgens praten tot ik mezelf vastredeneerde.

‘Ze moeten zich aanpassen,’ zei ik snel. Hier had ik over nagedacht. Het was mijn conclusie. Ik had er verschillende argumenten voor.

‘Kun je een man in een vrouw veranderen?’ vroeg Alex. Het klonk als een kwisvraag, te zeer voor de hand liggend om te

beantwoorden. Eigenlijk dacht ik dat het een nieuwe grap was. 'Net zo min kun je een Arabier in een Europeaan veranderen.' Benoît zat geduldig de grassprietten te vlechten. Hij keek niet op.

'Dat was de vraag niet,' zei hij zacht. 'De vraag was of je het een goed idee vond dat er in de pastorie op de Cercle asielzoekers kwamen.'

'Nee,' zei ik.

'Wat heb je ertegen?'

'Ik denk dat het de buurt nog meer in de problemen zal brengen. Het is al een moeilijke buurt. De stad kan de bijkomende kosten niet betalen.'

'Juist,' zei Benoît plots opkijkend. 'Wij moeten voor die zwarten twee keer betalen: één keer in de vorm van ontwikkelingshulp - voor een hongerend continent. En dan nog een keer als ze hier zitten. Dan vraag je je af: wat gebeurt er met dat geld? Waarom komen ze naar hier als wij de dollars naar ginder sturen?' Hij pauzeerde even om met zijn hand boven zijn ogen om zich heen te kijken. 'Maar de gemeenteraad wil het zo. Het is een democratische beslissing.'

'De mensen van de Cercle zijn niet gehoord,' zei ik. 'Ze hebben geen vertegenwoordiging in de gemeenteraad.'

'Bingo!' riep Benoît. Hij glimlachte met de helft van zijn mond. 'Het stadsbestuur dwingt zijn inwoners met mensen samen te leven van wie we weten dat ze onze veiligheid bedreigen. Dat is dictatuur, niet? De boot is vol. Dat beseffen ze niet, dat de boot vol is.' Hij gooidde de grassprietjes op de grond. Hij wreef erover met zijn schoenzool tot er slechts bruine slierten overbleven.

'We kunnen niet iedereen het land in laten,' zei Alex. Hij scheen een speciale aantrekkingskracht uit te oefenen op insecten. Ze kwamen op hem zitten zonder dat hij het merkte. 'Alleen een hoer laat altijd haar voordeur openstaan.' Ik stelde vast dat ik zat te knikken.

'Ze moeten zich aanpassen en de boot is vol,' herhaalde ik ter

bevestiging. Benoît stond op en sloeg met beide handen het gras van zijn broek. Hij wachtte tot Alex eveneens opstond.

‘We zijn dus gekomen om dat te zeggen van die betoging,’ zei hij. ‘Dit is je kans. Je hebt gezegd dat je zeventien bent.’ Hij pauzeerde even alsof hij me alsnog de kans wilde geven om mijn leugen te bekennen. ‘Volgend jaar word je volwassen. Het is tijd dat je jezelf vormt, man, dat je risico’s neemt, dat je iets doet. Je kan niet je hele leven op je achterste blijven zitten en hopen dat anderen de klus klaren.’ Het zonlicht weerkaatste in het glas van zijn horloge.

‘t Zijn slechte tijden en alleen wij kunnen daar iets aan doen. Wij zijn de eerste generatie die er niet op moet rekenen het beter te hebben dan onze ouders. Het is geen toeval dat wij ook de eerste generatie zijn die alles moet delen met de moslimbroeders.’

Ze zeiden waar ze wanneer zouden staan. Ik beloofde niet dat ik er zou zijn. Ik zei ook niet dat ik er niet zou zijn. Ik liet het in het midden om mezelf de kans te geven erover na te denken. Toen ik ongeveer een uurtje later naar het einde van de tuin liep om nog wat houtblokken weg te brengen, stelde ik vast dat de stapel waar ik al drie dagen aan werkte verdwenen was. Toen ik Caitlin vroeg of zij het hout opgehaald had, zei ze dat ze het wel van plan geweest was, maar dat haar moeder al de hele dag met de auto weg was. Ik herinnerde me de vele houtvuurtjes in de Cercle en voelde me kwaad worden. Het was die nieuwe diefstal die me deed beslissen te gaan betogen.

ALEX STOND OP DE AFGESPROKEN PLAATS. Hij was naar de kap-
per geweest. Zijn haar was geweldig kort nu, zo kort dat het niet
meer dan een schaduw om zijn witte schedel leek. Hij leek keu-
rig gekleed, maar bij nader inzien merkte ik dat hij de rafels van
zijn manchetten geknipt had. Hij had een motorhelm bij zich.

‘Ik dacht dat je ertegen was,’ zei ik naar de helm wijzend.

‘Ik ben tegen een helm als ik rijd,’ zei hij, ‘maar ervoor als ik
betoog.’ Hij was omringd door een aantal jongens en een min-
derheid meisjes die ik nooit eerder gezien had, en die uitgelaten
met elkaar stonden te praten. Benoît arriveerde later; bij zijn
aankomst draaiden alle hoofden in zijn richting.

De sfeer was hartelijk. Er waren mensen die mij aanspraken
alsof ik een oude bekende was, en de manier waarop ze losjes
met de handen in de zakken stonden en over je heen kijkend
kleine voorvalletjes vertelden deed me denken aan mijn vrien-
den thuis. Een bruinharige jongen kwam tussen mij en Benoît
in staan. Hij deelde sigaretten uit tot het pakje leeg was.

‘Kijk uit voor de pers,’ zei hij zowel tegen mij als tegen de
anderen die om ons heen stonden te luisteren, ‘tegenwoordig
ben je al een nazi als je gewoon van je land houdt. Als je een
journalist ziet, verkoop hem dan een dreun. Als jij niet weet
waarom, weet hij het wel.’

‘Hoho,’ riep Benoît gespeeld verontwaardigd, ‘let een beetje
op je woorden. Ik ben ook journalist!’ De jongens om ons heen
lachten, en ik kon niet opmaken of het om de jongen of om
Benoît was. Er kwam steeds meer volk toegestroomd. Som-
migen hadden vlaggen en spandoeken bij zich. Enkelingen ver-
kochten weekbladen, pins en stickers.

Toen de groep zich in beweging zette, veranderde er iets in de
sfeer. Terwijl ik eerst ontspannen gezichten gezien had, ont-
stond er nu iets ritmisch, iets wat me aan soldatenliederen deed
denken, en aan een metronoom. We liepen in rijen. Niemand

vroeg ons dat te doen, maar het gebeurde vanzelf. Er was iemand die telde. Zijn stem klonk steeds luider, en er ging een geweldige kracht van uit, alsof we een zware locomotief waren die vooruitrolde en niet meer te stoppen was. Het was geen agressie, eerder vastberadenheid. Ik was verbaasd over de energie die bij mezelf en de anderen vrijkwam, misschien omdat de last van een hete dag van ons afviel. Er waren jongens die scandeerden: 'Bemin ons land of verlaat het!', telkens opnieuw, tot het zinnetje zo vertrouwd klonk als een kinderrijmpje. Op het trottoir stonden mensen naar onze krijgscans te kijken. Ze zwegden en enkelen staken hun hand op. Ik liep tussen Benoît en Alex in en verwonderde me over het feit dat Benoît van al zijn vrienden mij uitgekozen had om naast hem te lopen.

'Het werkt!' zei Benoît zonder zijn hoofd naar me toe te draaien, 'onze methode werkt. Kijk maar, zoveel volk en geen Arabier op straat. Ze zijn bang.' Er waren mensen voor ons, tientallen, honderden misschien. Eerst dacht ik: we stampen met onze voeten om het gevoel te hebben dat we met meer zijn dan we zijn. Maar toen de weg omhoogliep en we de kop van de betoging konden zien, met de vlaggen en de spandoeken die boven de hoofden uit staken, besepte ik dat onze betoging meer dan duizend man telde. De kop wist perfect waar we naartoe moesten. Ik hoefde maar te volgen. Het gaf me het zelfvertrouwen dat ik nodig had om mee te scanderen.

Alex glunderde. Hij droeg zijn motorhelm op de heup en liep veerkrachtig en ingehouden als een zenuwachtig paard. Hij bevond zich in de buitenrij. Hij riep niet mee maar keek hongerig om zich heen. Net als ik zwaaide hij met zijn arm, in een identiek ritme, alsof onze polsen met houtjes aan elkaar vastgemaakt waren. In het begin verontschuldigde hij zich als hij per ongeluk iemand aanstootte. Even later zou dat veranderen.

We hadden politiebegeleiding. Ze stapten naast ons en moesten moeite doen om ons bij te houden. Ze gebaarden de mensen op de stoep een stapje naar achteren te doen. Even voorbij het Mercierplein stond onverwacht een ander soort politie,

jongere mannen, met grimmiger koppen en knuppels. Het eerste moment vond ik hun aanwezigheid pathetisch omdat ik ervan overtuigd was dat dit een der voorbeeldigste betogingen ooit was. Maar toen we zwenkten en voorbij de bocht kwamen, zagen we in de zijstraat, de rue Tivole die naar het stadhuis loopt, blijkbaar niet geheel tegen de verwachtingen van de mensen om mij heen in, een groep tegenbetogers. Ze waren minder talrijk. Ze zagen er mistroostig uit, met hun chaotische opstelling en hun spandoeken waarvan de verf uitgelopen was. Hun fakkels en hun ongekamde haren deden aan holbewoners denken.

Opnieuw veranderde de lucht om me heen. We verloren ons ritme; er waren er die begonnen te trappelen, het zingen werd schreeuwen. Ik rook onmiddellijk de geur van zweet, bij mezelf zowel als bij de mensen om me heen, alsof we één lichaam geworden waren dat als geheel reageerde op de nieuwe prikkel. Onder de tegenbetogers bevonden zich Arabieren. Ze zwaaiden met hun identiteitskaarten - kleurloze vodjes meestal, wegens het veelvuldige hanteren - om te bewijzen dat ze staatsburgers waren.

‘Ga je mee, Lucas?’ hoorde ik onverwacht Benoît naast mij vragen. Boven ons werden de ramen van het vervallen, leegstaand pand waar we voorbijliepen geopend.

‘Waar naartoe?’

‘Een speciale missie. We moeten eerder op het plein zijn dan de andere betogers.’ Er viel iets. Het kwam van boven ons, uit een raam. Er werd gegooid met voorwerpen die op gladde stenen leken. Benoît dook en trok me aan mijn hemd omlaag. Het waren eieren. Ze kwamen met een doffe plof op de straatstenen terecht en lieten er een glinsterend spoor achter. Toen ik dacht dat er niets meer kwam en me oprichtte, kwam er een nieuwe lading, waarvan een ei mijn hoofd en mijn nek raakte. Het deed niet echt pijn. Ik schreeuwde meer van schrik. De dooier voelde warm aan alsof iemand het ei vooraf een tijdje in de hand had gehouden.

‘Merde!’ riep Benoît toen de smerigheid van me af liep. Hij

duwde me in een reflex van zich af om te vermijden dat ik zijn kleren besmeurde. De betogers om me heen liepen met hun gezichten naar de grond stenen te zoeken waarmee ze de ruiten van het pand ingooiden tot er geen meer in zaten, op een klein wc-raampje dat te hoog zat na.

In de drukte, tijdens het gescharrel en getrek en het uitglijden over de dooiers, zag ik onverwacht Caitlin tussen de tegenbetogers staan. Ze droeg haar gestreepte visserstrui met kapje. Benoît zag haar niet en zij zag ons niet. Ik kromp ineen, dook de tegenoverliggende zijstraat in, en alsof ik een teken gegeven had, volgden Benoît en Alex mij, samen met een drietal anderen die ik niet kende maar eerder al met Benoît had zien praten.

'Goed zo, Beigne!' riep Benoît onderdrukt terwijl de afstand tussen ons groepje en de betoging vergrootte. Ik zette het op een lopen, waarschijnlijk om mijn zenuwen af te reageren, want ik was geweldig geschrokken. Ik liep niet bepaald ergens naartoe, en het duurde een tijdje voor ik merkte dat ik niet de leiding had. Benoît en Alex holden een tweetal meter voor me uit, en ze sloegen straatjes in waar ik nog nooit geweest was, dieper en dieper de Cercle in. Ik weet achteraf gezien niet waarom ik hen volgde. Ik denk dat ik een voortzetting zocht van dat eerdere, fijne gevoel niet te hoeven beslissen en in de stroom mee te mogen drijven. Ik verplaatste me licht en snel, lichter en sneller dan de jongens naast me die moeite hadden om te lopen - ze hadden bierblikjes in hun jaszakken die bij iedere stap tegen hun dijen sloegen - en me na een paar honderd meter moesten laten voorgaan.

We kwamen aan het plein van de pastorie. Op een of andere manier ging de groep uiteen, Benoît in de richting van het bushokje, de eerste jongen de zijstraat in, en de andere twee naar de pastorie. Het was halfduister nu, en het vreemde schemerlicht van de zon die net achter de heuvelrug verdwenen was bracht me in de war. Hoewel het mijn bedoeling was Benoît te volgen, werd ik door Alex tegen een bestelwagen aan gelopen, waarachter hij zich verschuilde. Zijn gebukte houding werkte

aanstekelijk: ik gedroeg me eveneens als iemand die niet gezien mocht worden, al had ik geen idee waarom. Alex opende het achterportier, gooide de motorhelm die hij in de hand hield op de zijbank en gebaarde me in te stappen. Ik bleef haperen aan de trede. Hij kwam achter me aan en sloot het portier.

‘Hoe wist je dat hij open was?’ vroeg ik.

‘Alles is voorzien,’ antwoordde hij. Zijn gezicht had dezelfde, alerte uitdrukking als de avond van de linde. Hij zat bewegingloos door het handgrote raampje in het achterportier naar buiten te kijken en bleef de hele tijd praten, niet in het bijzonder tegen mij of tegen zichzelf, alsof het niet van belang was dat iemand luisterde maar dat hij er vooral zeker van wou blijven dat hij er was.

‘Laat de rode mieren maar over onze schoenen kruipen,’ zei hij. ‘Onze stap wordt er niet door vertraagd. Lelijke koekoeken zijn het, die het zich makkelijk maken in het nest dat wij gebouwd hebben. Mestkevers noem ik ze.’ Hij giechelde even. ‘Maar dat mag niet van Benoît.’ Hij trok aan zijn vingerkootjes tot ze knapten, acht keer, vier keer aan elke hand.

‘Het is hun eigen schuld,’ ging hij verder. ‘Ze hadden niet moeten komen. Als er geen buitenlanders waren, dan zouden er ook geen racisten zijn.’ Ondertussen vroeg ik me af wat ik hier zat te doen. Toen mijn ogen aan het duister gewend waren, werd het me duidelijk: op de vloer stond de kartonnen doos uit de smidse van mijn grootvader. Ik wist wat erin zat en hield me roerloos als een kind dat zijn broek bevuild heeft.

‘Waarom doet Benoît dit niet?’ vroeg ik met schuurpapiermond.

‘Benoît doet het denkwerk. Je kunt niet alles van hem verwachten.’ Hij nam de helm van de zijbank en zette hem op.

‘Trouwens,’ voegde hij eraantoe, ‘het is een voorrecht voor hem te kunnen werken.’ Hij bekeek me door het vizier alsof er een scherpe steen in zijn schoen zat. Ik probeerde hem te geloven.

‘Is hij echt een journalist?’ vroeg ik.

‘Benoît heeft het beroep *zoon*; zijn ouders hebben geld, zie je.’

Ik knikte en vroeg niet meer. Ik wist dat ik weg kon gaan. De deur was open en ik kende de weg. Maar ik bleef zitten uit nieuwsgierigheid. Ik wilde zien wat er precies zou gebeuren en hoe het verder zou gaan. Mijn besluiteloosheid werd onomkeerbaar toen Benoît het portier opende en instapte.

‘Alles volgens plan,’ zei hij tegen Alex. Hij keek snel naar mij maar leek me niet op te merken. Hij ging op de zijbank tegenover me zitten en vouwde de armen voor zijn borst. Ik wist slechts vaagweg waarop we wachtten, en misschien maakte dat het zo spannend. Ik vroeg er niet naar omdat ik bang was dat de betovering verbroken zou worden en dit een vulgaire aanslag met molotovs zou worden. Ik had wel een andere vraag, een die nijpender was en geen kwaad kon.

‘Hoe weet je zo zeker dat dit juist is, Benoît?’ vroeg ik.

‘Wat?’ vroeg hij verstoord opkijkend.

‘Hoe ben je zo overtuigd van je gelijk?’

Hij zuchtte alsof zijn geduld met mij nu wel op was. ‘Kijk naar mij,’ zei hij zacht. ‘Kijk naar wat ik doe. Bewijst het feit dat ik bereid ben mijn leven voor deze zaak te offeren niet mijn gelijk? Zie ik eruit als iemand die zijn leven geeft voor een leugen?’ Hoewel het niet echt als een vraag klonk, vond ik dat ik iets moest antwoorden. Maar op dat moment hoorde ik in de verte een fluittoon waar ik geen aandacht aan besteed zou hebben als Benoît en Alex er niet zo dwangmatig op gereageerd hadden. Ze schoven naar de deur toe. Alex sprong uit de wagen, en Benoît greep slordig opzij kijkend naar de doos en haalde er snel twee cocktails uit die hij aan Alex overhandigde. Alex verdween en Benoît gebaarde mij eveneens uit te stappen. De frisse buitenlucht deed me onverwacht duizelen.

‘Hier Lucas, je gaat daar staan, je gooit deze fles door dat raam,’ zei hij met nadruk op ‘daar’, ‘deze’ en ‘dat’. Ik bleef staan waar ik stond.

‘Je kunt nu niet weigeren,’ zei hij zonder dreiging maar eerder met een soort zorgzaamheid in zijn stem. ‘Je kunt het zinkend schip niet zomaar verlaten. Je hebt een keuze gemaakt. Je bent

een eind wegs met ons gegaan en je kunt niet terug. Je weet te veel. Niet dat ik haatdragend ben, of op wraak belust of zo, maar ik denk vooral aan Alex. Alex is heel gevoelig voor mensen die eerst hun vertrouwen geven, en zich daarna afkeren. Ik noem het van gedachte veranderen, maar hij noemt het verraad. Ik kan niet garanderen dat hij kalm blijft als hij hoort dat je ons nu in de steek laat. En je weet hoe hij is. Hij is in staat om jouw ramen in te gooien. *Seine Ehre heisst Treue*, als je snapt wat ik bedoel.' Hij volgde mijn blik.

'Dat huis is een krot,' zei hij. 'Het is niet eens menselijk om iemand daar onder te brengen. Het is niet dat we die buitenlanders geen goed leven gunnen. Alleen moeten ze niet hier leven. Het is een kwestie van aardrijkskunde, niet van racisme of wat dan ook.'

Ik bleef nog steeds roerloos staan. Het duurde te lang. De mensen konden me zien. Benoît werd er zenuwachtig van.

'Jij bent niet verantwoordelijk. Ik ben verantwoordelijk. Jij voert een opdracht uit.' Naast ons klonk het geluid van brekend glas. We draaiden onze hoofden tegelijk in de richting van de pastorie. Een ogenblik was er niets, maar daarna verscheen achter een van de ramen een gelige gloed die onze verbaasde gezichten even zwak oplichtte.

'Doe die pet af, Lucas. Zo kun je niet werken. Als je moet lopen verlies je ze.' Hij trok de pet van mijn hoofd en gooide ze in de bestelwagen. Ik liep op de pastorie af, tot aan het raam dat hij me aangewezen had, helemaal aan de andere kant van Alex' raam en gooide de cocktail naar binnen. Het maakte een hoop onverwacht lawaai en ik geneerde mij voor de herrie. Tegelijk voelde ik me ongenaakbaar. Ik bleef bewegingloos staan omdat ik geboeid werd door de weerloosheid van het gebouw. En ik had een probleem: ik beeldde me in dat ik van achter de gevel iemand hoorde roepen. Ik wist dat het niet kon; het gebouw was vervallen en leeg, maar ik hoorde een stem. Ik kwam pas opnieuw in beweging toen Alex langs me heen liep en me van het plein aftrok.

We moesten opnieuw rennen. Ditmaal in de tegengestelde richting. Alex voor me uit, en heel in de verte een vleermuisachtige schim die niemand anders dan Benoît kon zijn. Hoewel ik over een geasfalteerde weg liep, had ik het gevoel dat ik door heel mul, warm zand liep waar ik bij iedere stap centimeters in wegzakte. Aan de rand van de Cercle gingen we over tot snelwandelen. Er was alleen gehijg, en het duurde minuten voor iemand het eerste woord sprak. Het was Alex die 'joehoe!' zei, of iets anders dat op een strijdkreet leek. Benoît gebaarde dat hij zich stil moest houden.

Aan de tweesprong naar de heuvels bleef hij staan.

'Hier gaan we uit elkaar,' zei hij. 'Alex keert naar de betoging terug door het stadspark. Ik ga via de rue Gallant. En jij, Lucas, jij wandelt naar huis.' Hij wees naar de zwarte bossen en velden op de heuvel.

'Bedankt,' zei hij mij vaderlijk op de rug kloppend. 'Nu weet ik dat ik op je kan rekenen.' De dennen op de heuvel wezen als opgestoken wijsvingers in de lucht.

'En nog iets, Lucas,' zei hij toen ik aanstalten maakte weg te gaan.

'Wat?'

'Caitlin heeft me bedrogen.'

Bij het noemen van haar naam zette ik mij schrap. 'Caitlin?' vroeg ik.

'Ze heeft een spelletje met me gespeeld. Ik zoek een manier om haar dat betaald te zetten.'

'Je laat Caitlin met rust, Benoît.'

'Ze heeft een paar dingen tegen me gezegd die me niet helemaal bevielen. Of om precies te zijn: ze heeft heel lelijke dingen over me gezegd. Het is niet mijn gewoonte om zoiets te nemen. Zeker niet de achterbakse manier waarop: eerst doen alsof ze aan je kant staat, en dan denken dat ze je op je nummer kan zetten.'

'Je steekt geen vinger naar haar uit,' zei ik. Ik geloof dat mijn stem trilde.

‘Ik heb haar wel gezien, daarjuist, bij de tegenbetogers. Ze is een van de gevers en de toegevers. Een kruiper en een onderkruiper. Een multiculturele rat. Ik moet me op haar wreken. Op een manier die haar *raakt*. Ik weet nog niet goed hoe. Jij weet waar haar kwetsbaarheid ligt.’ Zijn woorden gaven me de moed te doen wat ik al die tijd niet gedurfd had. Ik greep hem bij de kraag en hield mijn gezicht vlak voor het zijne. Hij week geen centimeter.

‘Raak haar aan en ik schiet je met je eigen pistool overhoop,’ zei ik hard. Er zat een snik in mijn stem. Ik kon er niets aan doen.

‘Ik dacht dat je voor geweldloosheid was,’ zei hij en kuchte. Hij rook naar zeep, ik naar benzine. Hij duwde me met een kleine beweging van zich af.

Ik liet mijn armen langs mijn lichaam vallen. Alex, die op een afstand naar ons stond te kijken, zei smalend: ‘Je staat te *roepen*.’ Hij zag er ontspannen uit, had het duidelijk allemaal al eerder meegemaakt. Ik vond hem meelijwekkend, net als mezelf. We zitten in hetzelfde schuitje, hij en ik, dacht ik. We zijn stap voor stap met Benoît meegegaan. We hebben cocktails gegoooid. Nu worden we elk een richting uitgestuurd, hij naar de betoging, ik naar huis. Benoît legde zijn arm om mij heen alsof er niets gebeurd was.

‘Jongen, jongen, beheers je toch,’ zei hij zacht. ‘Ik begrijp best dat je kwaad bent. Je bent smoor op haar. Je weet nog niet dat vrienden belangrijker zijn dan romantiek.’ Ik sloeg zijn arm van mij af. Zonder groeten stapte ik weg, de heuvel op. Toen ik de stenen tuinmuurtjes bereikte, liep ik er met één hand langs om nergens tegenaan te lopen, alsof ik blind geworden was. Hogerop kwam ik in de bossen. Herhaalde keren leek het alsof ik tussen de dichte stammen een beweging van een gestreepte visserstrui met kap opmerkte. Mijn pet, dacht ik plots, mijn baseballpet is in de bestelwagen blijven liggen. Hoewel ik de weg naar huis op mijn duimpje kende, moest ik moeite doen om niet te verdwalen.

PAS TOEN IK GESLAPEN HAD, drong de mate van mijn ontredde-
ring tot me door. Geluiden in huis waar ik vroeger nooit op
gelet had maakten het nu onherbergzaam. De muren boden
geen bescherming meer. Het tweepersoonsafwasje op het aan-
recht leek een valstrik om mij te doen geloven dat mijn moeder
en ik nog altijd de enigen in huis waren. De kamers leken
gevuld met ontplofbare geuren. Niets verwees nog naar zichzelf
of naar vroeger. Ik ging aan mijn ontbijt zitten zonder het aan
te raken. Ik keek naar de colonne mieren die langs de keuken-
kast omhoog kroop, over het aanrecht en naast de koelkast, en
langzaam de keuken innam.

Toen mijn moeder van haar boodschappen terugkwam, vroeg
ik of ze de *Régio-Gazette* gekocht had. Ze leek opgejaagd, alsof
ze op de terugweg door iemand achternagezeten was.

‘Nee, waarom?’ vroeg ze hijgend. ‘Verwacht je belangrijk
nieuws?’

‘Niet bepaald,’ antwoordde ik. Ik stond op om haar te helpen
met het uitpakken, maar bedacht me en liep naar boven om op
de schrijftafel te gaan staan. Caitlin was met het gieten van de
potplanten bezig. Ze zag me maar deed alsof ze het niet merkte.
De witte weg die onze tuinen van elkaar scheidde kwam als een
reptiel omhoog gekropen. De lucht was veranderd. Voor het
eerst deze zomer was hij grijs en onheilspellend.

Ik ging naar de smidse met de bedoeling alle sporen van de
cocktails uit te wissen. Ik zou de overgebleven flesjes breken en
de doeken waarvan Benoît de repen lont gescheurd had en
waarmee hij de morsvlekken opgeveegd had verbranden. Maar
ik kreeg de tijd niet. Pas stond ik in de smidse toen ik iemand
door het hoge gras hoorde naderen. Ik gooide alles verschrikt in
een emmer. Het was Caitlin. Toen ze binnenkwam, barstte ik
bijna in tranen uit. Het was me nooit eerder overkomen, maar
doordat ze zo zorgeloos, lachend, in lichte jurk binnenwandel-

de, trof mij haar kwetsbaarheid. Ze kwam voor me staan en zei: 'Moordenaar!'

'Wat bedoel je?'

'Het staat op je gezicht te lezen.' Ze had een stuk kauwgom in haar mond dat bij het spreken roze tussen haar tanden opflitste. Ik was totaal verbijsterd. Mijn adem stokte. Ik wilde iets zeggen maar wist hoegenaamd niet wat.

'God, Lucas, kijk niet zo ontredderd,' zei ze overdreven mild. 'Er hangt een lijk aan je kop, da's alles.' Ik streek met mijn hand over mijn voorhoofd en keek naar mijn vinger. Er hing een platgeslagen mug aan. Ze lachte rinkelend en stootte me speels aan, maar ik was gevoelloos en had de indruk dat ze door me heen sloeg als door een schim.

'Wat doe je?' vroeg ze luchtig. Ze zei niets over het feit dat ze me naar haar had zien kijken, en ook dat bracht me in de war.

'Opruimen,' zei ik naar waarheid. Ik voelde me droefgeestiger dan ik kan beschrijven. En teleurgesteld, al kon ik niet definiëren in wie of waarover. Ze merkte er niets van en begon over Soeurs houtvoorraad alsof dat enig belang had.

'Ik kom zeggen dat ik meer, veel meer hout nodig heb,' zei ze geheimzinnig. Ze interpreteerde mijn verdwaasde blik als verbazing en lichtte toe: 'Het zou wel eens kunnen dat het klooster deze winter eivol zit.'

'Wat bedoel je?' zei ik zonder dat haar bedoeling me interesseerde.

'Er is van alles aan het gebeuren,' zei ze bijna fluisterend. 'Maar er is nog niets beslist en het is nog *top secret*. Het heeft te maken met de pastorie die gisteren gedeeltelijk is uitgebrand.' Ik kreeg geen woord meer gezegd.

'Ik ben gisteren gaan betogen. Ik ben nog even langgelopen om te vragen of je meeding, maar je was al weg. Ik had gehoopt je daar te zien. Waar was je ergens?'

'Ik was er,' zei ik schor en van haar weggijkend. 'Ik liep... aan het eind.' Ik vreesde dat ze door zou vragen, maar ze ging met haar achterwerk tegen het kapotte werkblad staan en liet haar

gewicht op één been rusten, terwijl ze met de punt van haar andere voet cirkels in de stoffige grond trok. Ze droeg zwarte espadrilles die laag om haar enkels sloten.

‘O, je weet het grappigste nog niet. Weet je wie er met onze houtstapel van de weg vandoor was? Mijn moeder! Ze reed er voorbij met haar auto en dacht: Leuk voor Soeur deze winter! En ze heeft de boel ingeladen.’ Ik wong mijn gezicht in een glimlach en stelde met verbazing vast dat het lukte.

‘Het is eigenlijk perfect zo,’ ging ze ongestoord verder, ‘ze is een onverdachte bron.’ Ze keek snuffelend om zich heen en verplaatste haar gewicht.

‘Heb je de zaag bijgevuld? Het ruikt hier heel erg naar benzine.’ Ik knikte. Als ze me gevraagd had of ik brandbommen gegooid had, zou ik op dat ogenblik waarschijnlijk evengoed geknikt hebben. Ik was zelfs bereid te verklaren dat ik in de pastorie iemand had horen roepen.

‘Ik ben zo opgewonden,’ zei ze. ‘Ik moet mijn energie kwijt. Ik probeer te dansen maar kan er mijn gedachten niet bijhouden. Een beetje handwerk is wat ik nodig heb. Kunnen we...?’

Ik pakte de kettingzaag en volgde haar naar buiten, naar de boomstronk waar we al een paar dagen zoet mee waren.

Ik sloofde me uit. Ik werkte hard en snel en het zweet liep van me af. Toen ik met de zaag klaar was, legde ik een viertal blokken in Caitlins armen, waarna ik er zelf zes pakte, en we liepen samen tot aan de rijweg. Tijdens ons herhaald heen en weer lopen, telkens zorgvuldig op elkaar wachtend zodat we samen konden wandelen, begon ze opnieuw over de betoging. De inspanning had mij verdoofd, en daardoor leek het alsof haar stem uit een verre radio ergens in de omgeving kwam.

‘Ze stelen, zeggen de racisten. En ze maken de buurt onveilig. Maar hoe komt dat? Wat hebben wij hun geleerd? Wat zijn de waarden van de westerse wereld?’ Haar mond was droog van de inspanning. De weg lag een stuk hoger en de klim was steil. Ze slikte voor ze verderging. ‘Zorg dat je geld verdient. Dat is de les die je in dit land leert. Hoe je dat doet, daar vraagt niemand

naar. Weet je, de mensen van hier met hun restaurants, de boeren met hun seizoenarbeiders, die rijke vrouwen met hun buitenlandse kindermeisjes, die doen ook iets wat onwettig is. Ze maken hun eigen regeltjes en er is geen haan die ernaar kraait. Wel, die Arabische jongens doen net hetzelfde. Ze maken hun eigen regeltjes om geld te verdienen. Dan gaan ze stelen en helen. Natuurlijk pakken ze onze fietsen en auto's. Wij hebben ze eerst hun dromen afgepakt. Ze hadden leraar of winkelier willen worden. Maar omdat dat niet kan, zetten ze een ander zaakje op. Van gestolen goederen. Iedereen heeft de mond vol van *concurrentie* en *competitie*. *Gelijkheid* en *solidariteit* zijn vieze woordjes geworden.' Haar haar viel voor haar gezicht als ze vooroverboog. Ze streek het weg en er verschenen zwarte vegen bij haar oor.

'Weet je waarom die mannen zo racistisch zijn? Het draait allemaal om angst. Het hele leven van een mens draait om angst. Je bent bang dat je niet slaagt, dat je moeder ziek wordt, dat je fiets gestolen wordt, dat je op een dag dood zult gaan. Je bent bang voor alles wat je niet kunt controleren. Dat is zo, zo is de mens gemaakt. De kunst is om daarmee te leren leven. Maar wat is het probleem met die mannen? Ze kunnen geen angst en onzekerheid verdragen. Daarom maken ze hun eigen zekerheden: ze maken nieuwe regels, ze vragen dat de doodstraf weer ingevoerd wordt, ze willen alles wat nieuw en anders is eruit. Ze eisen macht. Wie macht heeft hoeft niet bang te zijn. En macht is op zichzelf gericht. Ikke en de rest kan stikke! Maar knoop het goed in je oren: niet de Arabieren bedreigen ons bestaan. Wel die mannen met hun molotovs! Zij willen dansers, schrijvers, homofielen en journalisten in de gevangenis. Zij maken mij bang, niet die zwarte jongen die er met mijn fiets vandoor gaat. Als er iets is wat ik van mijn moeder geleerd heb, is het dat wel.' Ik legde mijn houtblokken in de berm, op de gewone plaats, waar het gras zich na de druk van de vorige houtstapel alweer opgericht had. Vervolgens hielp ik haar met het stapelen. Ze hurkte om mij te helpen, en toen ze helemaal ging zitten om

even uit te blazen, keek ze me lang aan alsof ze plots een vreemde kleur in mijn gezicht vaststelde.

‘Mijn moeder verbiedt me om het aan iemand te zeggen, maar ik denk dat jij dit moet weten,’ begon ze. Er zat geruis op mijn ontvangst. Haar stem kraakte en ik moest mezelf scherp stellen om haar te verstaan. ‘Zij was een van de vijftien joodse kinderen hier. Het eten dat voor het zusje van je moeder bestemd was, ging onder anderen naar haar.’

‘O,’ zei ik.

‘Zweer dat je dit aan niemand zult vertellen, maar dit is zo opwindend dat er geen woorden voor zijn: Soeur wil het opnieuw doen.’ Ze sloeg de handen in elkaar.

‘Opnieuw doen?’ vroeg ik schaapachtig.

‘Ze zegt dat het in de traditie van het klooster past. Ze wil de asielzoekers opnemen.’

‘Nee,’ zei ik met geveinsd ongeloof. Ik geloofde alles, elk woord. Niets verbaasde me.

‘Gezinnen zijn het, twee uit Zaïre en een drietal uit Tsjaad. Ze hebben kinderen, sommige nog hele kleintjes. Ik heb foto’s gezien. Nu ze niet meer in de pastorie kunnen, moeten ze zo snel mogelijk ergens anders naartoe. Soeur bespreekt het met de burgemeester. Kun je je dit voorstellen, Lucas?’ Ze gooide haar armen omhoog alsof ze ze in de verte al zag komen. ‘Daarom hebben we veel hout nodig,’ zei ze, haar hoofd plots vertrouwelijk naar me toe buigend.

De rest van de middag sprak ze over niets anders meer. Ze had het over de ambiance, en over het feit dat het jaren geleden was dat er in de kloostertuin nog kinderen speelden. Ze maakte zich voorstellingen over de talen en de soorten muziek. Terwijl ik luisterde, werd de boodschap die ik haar wilde brengen steeds dringender. Hoe meer ze vertelde, hoe moeilijker het werd om er niet over te spreken. Toen we een flinke tijd later opnieuw gingen zitten, dit keer om de blikjes cola open te maken die ze meegebracht had, ging ik achter de ronde steen staan waarop ze

zat. Met mijn linkerhand bracht ik het blikje naar mijn mond, de rechter legde ik om haar nek die droog en warm aanvoelde. Toen ze haar hoofd draaide, voelde ik haar nekwerfels onder mijn vingers bewegen. Ze voelde heel breekbaar aan alsof ze uit het kraakbeen van vogels gemaakt was.

‘Wat doe je?’ vroeg ze.

‘Ik trek je aandacht,’ zei ik.

‘Waarom?’

‘Omdat ik iets wil zeggen.’ Ze schoof even heen en weer op het rotsblok alsof ze een stabielere positie zocht.

‘Zeg maar.’

‘Ga niet meer met Benoît om.’

‘Doe ik toch niet.’

‘Nee, ik bedoel: ga echt niet meer met hem om.’

‘Het advies geldt ook voor jou. Hij is even gevaarlijk voor jou als voor mij!’

‘Dat is niet hetzelfde. Ik ben een jongen. Mij kan hij niet de baas; we staan op gelijke hoogte.’

‘Mij kan hij ook niet de baas!’ riep ze met een gezicht dat lichtjes rood kleurde van verontwaardiging. Ze maakte zich uit mijn greep los. ‘Hij is een zwam. Hij groeit op rottigheid: op slechte situaties en wantoestanden. En hij doet niets om ze te verbeteren.’ Ik legde mijn beide handen om het colablik en liet de kou ervan door mijn armen omhoogtrekken.

‘Dat is niet waar,’ zei ik snel, ‘hij doet wel iets, maar hij doet het verkeerde!’ Aan de horizon verschenen stapelwolken die de hemel een vreemde kleur gaven.

‘Een paar dagen terug,’ zei ze, ‘heb ik hem eens goed gezegd wat ik van hem dacht. Je hebt het gezien. Ik zag je gezicht achter het dakvenster.’ Het schaamrood steeg me naar het hoofd.

‘Ben je niet even bang geweest dat ik verliefd op hem geworden was?’ vroeg ze bijna lachend.

‘Nee, ja,’ antwoordde ik.

‘Wees niet ongerust,’ zei ze opstaand en wegwandelend. ‘Ik word niet makkelijk verliefd.’